

Tale til 1. behandling af budget sag 2-8 på byrådsmøde 10.9.25

Aarhus skal være en god by for alle nu og i fremtiden. Det er indgangsbønnen i en del kommunale publikationer. Og i aftaler og politikker vedtaget i byrådet

Aarhus kommune skal være klimaneutralt og omstille til grønt.

Aarhus Kommune skal også være en god arbejdsplads for alle de ansatte. En attraktiv arbejdsplads.

Borgmesteren erklærer da også frejdigt i budgetforslaget (citat) "Aarhus ER et godt sted at leve sit liv."

Og fortsætter om kernevelfærden: "Det handler om gode skoler, børnehaver og vuggestuer, hvor børn kan trives og udvikle sig. Om plejehjem, hvor vores forældre og bedsteforældre kan føle sig trygge og værdsatte. Og om støtte til unge, udsatte og sårbare borgere, så alle får mulighed for at leve et godt liv".

Det kan vi da fuldt ud tilslutte os. Spørgsmålet er så: Lever vi som kommune op til at indfri de krav? Har skoler, børnehaver, plejehjem en standard, som vi ønsker at være bekendt? Får de unge, udsatte, funktionsnedsatte og sårbare borgere den støtte, som giver dem mulighed for at leve et godt liv?

Svaret er: I mange tilfælde, ja. MEN ikke i alle.

I alle kommunens institutioner er personalet under pres. Begrundet i bevillingsknaphed fra byrådets side. Påbud fra Arbejdstilsyn og Styrelsen for Patientsikkerhed og Det sociale tilsyn taler tydeligt om mangler. Rådmændenes gentagne beklagelser over rekrutteringsvanskeligheder og sparerunder viser at det ikke er godt- ikke godt for brugerne, ikke godt for personalet.

Retter det her budget så op på det, der ikke er godt? Afsættes der tilstrækkelige midler til at der ikke kommer nye sparerunder, til at sikre service og arbejdsmiljø, til at omstille til grønt, blive CO2 neutral i 2030, til at sikre byens borgere mod klimahændelser, have et tilstrækkeligt beredskab, beskytte grundvandet, til at prioritere natur og kultur fremfor spekulanternes pengepung?

Nej.

Borgmesteren præsenterer et budget 2026 med et lyst perspektiv: Råderum på 282 mio. kr. /år til byrådspartiernes 244 ønsker til udgifter til service, forbedringer af velfærden, arbejdsmiljø, klima og miljø **og** til mag. afdelingernes udgiftsbehov ud over det, der indgår i borgmesterens budgetramme. Et råderum på 1 milliard og 128000 kr. over fire år. Det lyder jo af meget.

Men det er et blålys borgmesteren sender op.

For de 282 mio. kr. betales dels af besparelser på administration i alle afdelinger og af det såkaldte Fællesbidrag, som alle afdelinger gøres pligtige til at bidrage med til fælleskassen.

Og ud af de 282 mio. kr. er 25 mio. kr. fra puljer, der nedlægges. Altså fodres hunden med sin egen hale.

Der er reelt 257 mio. kr. tilbage at fordele pr. år. Det er ca. 343 mio. kr. **mindre** end de behov og ønsker rådmændene har til driften af afdelingerne. Rådmændenes problemkatalog viser et udgiftsbehov i 2026 på ca 600 mio. kr. voksende til 950 mio kr. i 2029. Behov der skal dækkes for ikke at forringe service eller standard.

Forestiller borgmesteren sig at partierne uden rådmands- eller borgmesterposter kan have nogen chance for at komme igennem med prioriteringer af forslag til udgifter i det rivegilde om penge, som ikke er der? Partiforslag om ofte er til støtte for borgerinitiativer.

Borgmesterens forslag er reelt en nedskæringsplan for 2026.

Til næste år kan vi forvente den store nedskæringsrunde, i budgettet for 2027. Sådan lidt lige som man gjorde det for 4 år siden da der sidst var valg. Og i mellemtiden kører vi videre med personalemangel, ringe arbejdsmiljø, og skole-mistrivsel hos elever og ansatte. I socialforvaltningen har vi set Arbejdstilsynspåbud, grundet arbejdsmiljøproblemer, som klart kan henføres til ressourcemangel. Socialvæsenet bruger flere penge end bevilget – ca 268 mio. så servicen ikke forringes. Det godtgør ukvalificeret budgetlægning.

I skolerne ser vi personalegennemtræk og børns mistrivsel. Det kan klart henføres til utilstrækkelige bevillinger. I 2024 nægtede skolebestyrelserne at skrive under på budgetterne – grundet en mangel på 109 mio kr. Man bevilgede 50 mio. Problemerne lever videre. Skolevæsenet bruger flere penge end bevilget – ca 150 mio – så servicen ikke forringes. Det godtgør ukvalificeret budgetlægning.

Magistratsafdelingerne Sundhed & Omsorg og Kultur og Borgerservice står også med store budgetmangler.

Stadionbyggeri, Kongelundsprojekter, Domen til Aros er underbudgetteret i tidligere og nuværende budgetter og lufthavnen vedbliver at give underskud.

I Aarhus ejendomme ser vi fyringer og store budgetoverskridelser – 2024 og 2025 med ca 147 mio kr. I hvert af årene. Samtidig ser vi voldsomme serviceforringelser. Læs blot rådmand Thomas Medoms læserbrev *Rådmand siger fra: Lærere og pædagoger skal ikke også være håndværkere på skolen*. Teknikrådmand Nikolaj Bangs løsningsmodel efterlader et budgethul på mindst 100 millioner – ikke mindst fordi den store løsning "reduktion af kvadratmeter" ikke anviser, hvilke skoler eller biblioteker eller vuggestuer, der skal sælges fra.

Vi foreslår som del af genopretningsforslagene at underskuddet i Århus ejendomme finansieres af borgmesterens budget og ikke af råderummet.

Vi foreslår ophævelse af budgetrammen for Århus Ejendomme – fulgt op af en grundig revision af de urealistiske forudsætninger for bl.a. effektivisering.

Vi foreslår at driften af ejendommene decentraliseres og adskilles fra vedligehold. Det er en model man har anvendt i 100 år i boligorganisationerne.

Vi foreslår, at urealistiske indtægtskrav revideres. Det er helt uholdbart, at landets næststørste kommune fortsætter med en budgetlægning, som åbent er virkelighedsfjern.

Størrelsesorden af sådanne ændringer er ukendt – finansiering må bestemmes efter mere realistisk budgettering.

Vi foreslår at kommunen ophører med at finansiere kommunens økonomi med vild bolig- og jordspekulation. Vi foreslår et vækst stop, et byggestop for spekulationsbyggeri og indført renovering fremfor nedrivninger princip. Den kortsigtede planlægning med salg af jord og ejendom privatiserer byen og begrænser kommunens mulighed for at planlægge for en god by at leve, arbejde i, står i vejen for samtidighed i planlægningen og står i vejen for klima- og miljøhensyn. Vi er en kommune der er gået amok i kapitalisme. Stop det!

Vi foreslår en indkomstskatteforhøjelse – 1% - og en dækningsafgiftsforhøjelse til 10 promille. Det vil selv efter VMS regeringens straffeafgifter næsten lukke hullet og også give lidt luft til velfærdsforbedringer. Dermed udviser vi realisme og ansvarlighed for pengesager og velfærd.

Vi foreslår fællesbidraget afskaffet.

Borgmesterens budgetforslag underbudgetterer udgifterne. Det er ikke realistisk. Det er heller ikke ansvarligt, hverken over for medarbejderne eller over for borgerne. Medarbejderne opgiver eller forråes.

Sammenfattende må vi sige at

Velfærd og arbejdsmiljø er truet af borgmesterens urealistiske budgetforslag, og problemerne skubbes foran os.

Vi håber, at en realistisk problemforståelse kan brede sig i byrådet.

SF og vi har foreslået skatteforhøjelser – det kan mindske problemerne.

Enhedslisten foreslår som sagt en genopretningsplan over 4 år. Eller rettere: en plan for at undgå yderligere forringelser.

Men vores ambitioner for velfærd, Klima og miljø er højere end til blot at undgå forringelser. Vores 40 budgetforslag peger på forbedringer.

Til slut skal nævnes et par af dem

Borgerstyret Personlig Assistance – BPA ordningen. Her er bevillingerne til denne meget populære hjælpeforanstaltning raslet ned. Med kraftig forringelse af livskvalitet for borgere til følge og kritik fra Ankestyrelsen.

Det er vigtigt, at mennesker med handicap tildeles den hjælp, der bedst sikrer en helhedsorienteret og sammenhængende hjælp. Kompensationsprincippet burde også tilsige det. Mennesker med handicap skal have den hjælp, der i videst muligt omfang giver dem mulighed for at leve et liv så tæt som muligt på det liv, som mennesker uden handicap kan leve.

Vi foreslår, at kommunen bevilger BPA ordninger der hvor loven siger man kan og ikke kun der hvor vi skal.

Der skal derfor afsættes flere penge i budgettet til BPA ordningen (Venstre foreslår vist 6- 7 mio. kr.) Det er merudgifter, som der vil kunne spares penge ved på langt sigt, fordi man tildeler den bedste hjælp fra starten.

Og så skal vi i det hele taget have en budget model på det socialområdet der følger behovet frem for kun befolkningstilvæksten.

Vi foreslår en vej mod gratis busser.

Fredericia har det. Flere europæiske byer har det. Århus bør have det.

Vi foreslår en undersøgelse og et forsøg med gratis busser f.eks. i festugen 2026. Vi foreslår en analyse af økonomi m.v., og vi foreslår at Å.K. køber Århus Maskinfabrik i Højbjerg og etablerer parker og rejs anlæg her.

Vi støtter borgmesterens forslag om at sænke billetprisen til 15 kr. pr. person som en vej til gratis kollektiv trafik. Vi kunne ønske os at borgmesteren viste vilje til at gennemføre det ved at have det med i budgettet for i år. Og ikke blot en luftkastel. Og hvad mon forskellen er i om det er gratis eller koster 15 kr.? Vi slipper jo for en del byråkrati og kontrol ved at gøre det gratis.

Vi foreslår beskyttelse af drikkevandet.

90 mio. kr. afsat årligt til jordfonden.

Jordfonden opkøber jord til etablering af grundvandsparker så vores drikkevand kan blive beskyttet mod forurening. Og det haster

Bekæmpelse af Social dumping skal fortsætte og der skal laves central register for sociale klausuler

Forsøgsordningen med et indsatssteam til CSR kontrol, som blev indført i budget 2024 udløber ved udgangen af året. Forsøgsordningen var med et skrabt budget og levede ikke op til det Borgmesterens egen afdeling anbefaler. Nemlig et indsatssteam med 7 medarbejdere i BA afd. "Indkøb og udbud".

Vi foreslår en permanentgørelse med et budget til ansættelse af 7 medarbejdere.

Forsøgsordningen har vist, at det lønner sig at bekæmpe social dumping.

Vi ønsker en budgetmodel med indtægtsoverslag i form af flere skatter i kommunekassen, når teamet er etableret.

Indsatsen finansieres gennem øgede indtægter som bod og skat, der før har været unddragety

Oprettelse af et Arbejdsmiljøkontor

Enhedslisten foreslår at der oprettes et internt arbejdsmiljøkontor. Kontoret skal arbejde på tværs af magistratsafdelinger og yde vejledning i arbejdsmiljøspørgsmål.

Kontoret etableres evt. i tæt kontakt med kontoret for Social Dumping

Et arbejdsmiljøkontor besat med velkvalificerede medarbejdere vil kunne udbrede positive eksempler på godt arbejdsmiljø til andre afdelinger og magistrater. F.eks. metoder til APV kortlægning.

Dette vil afhjælpe et problem med at den nuværende arbejdsmiljøindsats fremtræder atomiseret og ukvalificeret.

Et arbejdsmiljøkontor kan sikre at kommunen overholder sit bygherreansvar og at der er et sted for ledelse og arbejdsmiljørepræsentanter at få viden og sparring.

Kommunens pligt til at kontrollere arbejdsmiljøet hos kommeuns 45000 ansatte kan ikke uddelegeres

Asbestskandalen kunne være forebygget/undgået hvis kommunen havde haft en samlet koordineret systematisk indsats til at forebygge arbejdsskader

Forebyggelse betaler sig faktisk i form af færre arbejdsskader, bedre trivsel, mindre sygefravær og større engagement hos medarbejderne. Hvilket også er til gavn for borgerne som kommunen betjener og for kommunens – og regionens - udgifter.

Flere penge til klimafonden.

Vi foreslår at der afsættes et beløb på 50 millioner kr. for budget 2026 og et tilsvarende beløb på 50 millioner kr. for hvert af overslagsårene 2027-2029.

Beløbet kan finansieres af Marselistunnel-pengene og gennem bevarelsen og forhøjelse af dækningsafgiften til 10 promille.

.

Enhedslisten i Århus Byråd den 10.9.2025
Solveig Munk